

در صفحه خانواده و مشاوره می خوانیم ...

روان شناسی شخصیت «محسن چاوشی»

موفقیت درگوشه عزلت!

امروز به سراغ تحلیل شخصیت پیچیده، جمع گریز و البته جنجالی و پر حاشیه خواننده پاپ مطرح کشورمان رفته‌ایم...

مروری بر دو خبر تلخ اخیر

از کودک آزاری تا سهل انگاری بزرگ!

ناصر رعیت نواز- در روزهای اخیر، دو اتفاق تلخ و تأمل برانگیز در صدر اخبار شبکه‌های اجتماعی قرار گرفت که بی هیچ مقدمه‌به بررسی آن می‌پردازیم.

مری مهد، استخوان بچه سه‌ساله را شکست!

کودک آزاری که دو ماه پیش در آذرماه اتفاق افتاده، تازه پرپر ز به دلیل ترس و احتیاط والدین کودک، رسانه‌ای شد. حادثه‌ای که در یکی از مهدکودک‌های تهران شکل گرفت و طی آن، خشونت و آزار یک مربی مهدکودک در برخورد با یک پسر بچه سه ساله از خردسالان، باعث شکستگی استخوان ترقوه بچه شد. اتفاق تلخی که دو ماه مسکوت ماند و در نهایت نه‌از سوی مدیر و مسئولان مهد بلکه با پیگیری مادر بچه و به لطف وجود شبکه‌های اجتماعی، در روزهای آذرماه، هنگام مراجعه به مهدکودک، متوجه گریه شدید پسر شدم؛ وقتی علت را پرسیدم، گفتند یکی از کودکان مهد با او درگیر شده و هلس داده است. سریع پسر مرا به بیمارستان رساندم و به دلیل این که پزشک قادر به تشخیص منشاء درد نبود، از کل بدن عکسبرداری کردم و طی این عکسبرداری ها مشخص شد استخوان ترقوه پسر من شکسته است! مادر این کودک سه ساله درباره چگونگی کشف حقیقت ادامه داد: «با مراجعه به مدیر مهدکودک از او خواستم فیلم دوربین مدار بسته روز حادثه را به من نشان دهد و با دیدن فیلم متوجه شدم پسر من به خاطر هل دادن همکلاسی که توسط مربی کارآموز آنچنان پرتاب شده که با وجود کفیوش نرم کف کلاس، استخوان ترقوه اش شکسته است!» حادثه‌ای تلخ که ناشی از خلاهای نظارت و ارزیابی بر کار و فعالیت کارآموزان و مربیان مهدکودک‌ها و ناهنجاری‌های تلخ موجود در جامعه است!

یک نوزاد، پاسوز بی دقتی کادر درمانی!

باز هم یک پرورنده خطای پزشکی تلخ! این بار کمی، فقط کمی دقت و رعایت حرفه‌ای تزریق سرم کافی بود تا از پیش آمدن حادثه‌ای ناگوار برای یک کودک جلوگیری شود. اما بی دقتی که این بار در قالب اشتباه در جاگذاری آنژیوکت بروز کرد، باعث شد محلول سرم به جای رگ به زیر پوست کودکی که سرم برایش تجویز شده بود برود و باعث سوختگی و از بین رفتن بافت پای کودک شود! این حادثه هم حدود یک ماه قبل در یکی از بیمارستان های دولتی تهران اتفاق افتاد، اما تازه پرپر ز رسانه ای شد. پدر این پسر بچه در باره چگونگی ماجرا به خبرگزاری فارس گفت: «به دلیل این که نوزادمان زودتر از موعد به دنیا آمده بود دچار مشکل تنفسی و در بیمارستان دولتی بستری شد. زمانی که برای ملاقات رفتم متوجه سوختگی عجیب و شدید پای فرزندم شدم. وقتی که از کادر درمانی دلیل سوختگی را پرسیدم آن‌ها این مسئله رانه تنها علت در ایران، بلکه در تمام کشورها مسئله‌ای عادی دانستند. پس از گذشت ۲۰ روز از این حادثه، وضعیت پای فرزندم بدتر شد و تنها کاری که در بیمارستان برایش انجام دادند پانسمان سطحی و استفاده از پمادهای سوختگی بود. وقتی وضعیت فرزندم را برای چند پزشک توضیح دادم، آن‌ها اعلام کردند که آنژیوکت سرمی که برایش تزریق شده، داخل رگ نبوده و مواد سرم زیر پوست تزریق شده و این مسئله باعث از بین رفتن بافت پای کودک شده است. فعلا کادر بیمارستان قول داده اند اقدامات لازم را انجام دهند و مدام اعلام می کنند نگران هزینه‌های درمان نباشید ولی ما جدا از این که در حق نوزادمان ظلم شده به شدت ناراحت هستیم و انتظار داریم مسئولان پاسخگوی این وضعیت باشند.»

* بخشی از محتوای این پرورنده از طریق گفت و گوی زندگی سلام با خانم دکتر زینب خزاعی، پزشک عمومی و مشاور ژنتیک تهیه شده است. دکتر خزاعی در بنیاد ژنتیک خراسان رضوی مشغول به کارند. بنیاد ژنتیک خراسان رضوی در تیرماه سال ۸۸ با هدف کاهش معلولیت‌ها و کمک خیران تاسیس شد. خدمات این بنیاد شامل آزمایش‌های تشخیص طبی، ژنتیک پزشکی و مشاوره‌های ژنتیک است. ارتباط با این بنیاد، از طریق کانال تلگرامی: @honyadgenetic امکان پذیر است. ضمن این که صفحه سلامت زندگی‌سلام، از طریق سامانه پیامکی ۲۰۰۰۹۹۹۹ پاسخگوی سوالات شما در زمینه ژنتیک خواهد بود.

مهین رمضانی، سعیده علیرضا - اولین بار ارسطو، از فیلسوفان یونان باستان، بیش از دوهزار سال قبل، از انتقال صفات والدین به فرزند، از راه خون حرف زد. از زمان ارسطو تا مندل (پدر علم ژنتیک)، این عقیده تغییر چندانی نکرد و طی سالیان اخیر، دانشمندان علم ژنتیک در سراسر جهان با آزمایش و تحقیقات متعدد به چگونگی و جزئیات ساختمان مولکولی و مقوله توارث در انسان پی بردند؛ هر چند هنوز هم سوالات زیادی در این زمینه وجود دارد. علم ژنتیک با توجه به تأثیر مستقیمش بر تولد فرزندان سالم از والدین سالم که به نیروی انسانی سالم و کارآمد به عنوان یک سرمایه ارزشمند برای جامعه می‌انجامد، علم بسیار مهمی به حساب می‌آید. در پرورنده امروز «زندگی سلام» سعی کرده ایم بنا به ظرفیت یک صفحه، نگاهی داشته باشیم به گستره وسیع علم ژنتیک، به خصوص جنبه‌های کاربردی آن مثل بررسی آزمایش‌ها و مشاوره ژنتیک. با ما همراه باشید.

پاسخ به رایج‌ترین سوالات درباره ژنتیک

سیرتایپاز ژنتیک

ژنتیک به زبان ساده یعنی چه؟

ژنتیک، خمیر مایه فرد و صفاتی است که با آن متولد می‌شویم و ویژگی‌هایی مانند رنگ مو، خلق و خو، شرایط جسمی و رفتاری را شامل می‌شود. هر چند محیط هم بر ظاهر و رفتار آدم‌ها بی‌تأثیر نیست. واضح است که بخش زیادی از بیماری‌های جسمی و خلقی، ریشه ژنتیکی دارد، گرچه ژن بعضی‌هاشان هنوز شناسایی نشده است. برخی از بیماری‌ها هم پلی‌ژنیک هستند، یعنی چندین ژن در بروز آن موثر است که بیماری‌های درگیر کننده روان، جزو این دسته است.

راه پیشگیری از بیماری‌های ژنتیکی چیست؟

با توجه به این که هنوز بیماری‌های ژنتیکی در مان قطعی ندارد، بهترین روش این است که با مشاوره ژنتیک، بیماری‌های ژنتیکی را در خانواده تشخیص و اقدامات پیشگیرانه را انجام داد. «آزمایش‌های غربالگری» در ماه‌های ابتدایی بارداری به همین دلیل انجام می‌شود. چون غربالگری تا حد بسیار زیادی احتمال ابتلای جنین به برخی اختلالات کروموزومی شایع را مشخص می‌کند.

کدام سرطان‌ها بیشتر به ژنتیک وابسته‌اند؟

سرطان در اثر وقوع جهش در یک یا چند گروه ژنی دخیل در رشد سلول یا مرگ برنامه‌ریزی شده سلول‌ها رخ می‌دهد. سرطان سینه، روده بزرگ و تخمدان، پایه ژنتیکی قوی دارد. در استعداد ابتلا به سرطان سینه، دو ژن موثر است که اگر از طریق بررسی‌های ژنتیکی مشخص شود، قابل پیشگیری است. لذا به خانم‌ها توصیه می‌شود از آزمایش‌های ۶ ماهه پیشگیرانه غافل نشوند. در ادامه باید گفت در به وجود آمدن بیماری سرطان، سبک زندگی آن قدر موثر است که حتی می‌تواند سابقه خانوادگی را هم کم‌رنگ کند.

شایع‌ترین اختلالات ژنتیکی کدامند؟

شایع‌ترین اختلالات ژنتیکی عبارت است از: سندروم داون (مونگولوسم)، عقب ماندگی ذهنی، بیماری‌های مادرزادی قلب، شکاف لب و شکاف کام، یا چندری مادرزادی، بزرگی غیرطبیعی سر، کم‌خونی داسی شکل، هموفیلی، تالاسمی، بیماری فائوسم، بیماری کلیه پلی کیستیک، ازدواج فامیلی، نقایص متعدد مادرزادی، کوتولگی و اختلال رشد، سابقه اختلالات سوخت و ساز مواد مانند بیماری فنیل کتونوری، شکل و قیافه غیرطبیعی، ناشنوایی، اختلال در بلوغ، نازایی، سقط‌های مکرر، مرده زایی و... که چنانچه در خانواده‌ای یکی از زوج‌ها این اختلالات سابقه داشته باشد، زوج به انجام مشاوره ژنتیک نیاز بیشتری دارند.

بیماری‌های ژنتیکی درمان دارند؟

بیماری‌های ژنتیکی به دو شکل دیده می‌شوند؛ ممکن است بیماری از بدو تولد یا در اصطلاح مادرزادی باشد یا پس از تولد و در دوران کودکی یا بزرگسالی بروز پیدا کند. بیماری‌های ژنتیکی به طور عمد در مان پذیر نیستند ولی بنا به زمان تشخیص، می‌توان عوارض بیماری را کاهش داد و سرعت پیشروی اش را کنترل کرد. به عنوان مثال اگر قرار است بیماری در ۲۰ سالگی باعث معلولیت یا مرگ شود، می‌توان با تمهیداتی، مدت زمان یا کیفیت زندگی فرد را بهبود و ارتقا داد. اختلالات ژنتیکی هنوز قابل درمان نیست مگر این که در آینده مهندسی ژنتیک بتواند محتوای ژنتیکی فرد یا ژن حامل بیماری را اصلاح کند یا تقلیل دهد.

در مشاوره‌های ژنتیک قبل از ازدواج چه اتفاقی می‌افتد؟

در مشاوره‌های ژنتیک قبل از ازدواج، در صورت وجود احتمال بیماری، توضیحات لازم به زوجین داده می‌شود اما تصمیم نهایی با خانواده است. ما فقط نتایج مشاوره را با توجه به آزمایش‌ها و وضعیت شجره نامه و سوابقی که می‌پرسیم به اطلاع طرفین می‌رسانیم و در نهایت خودشان باید درباره شروع زندگی مشترک تصمیم بگیرند.

فرایند غربالگری بارداری چیست؟

غربالگری بارداری، سلسله آزمایش‌هایی است که برای همه زوج‌ها چه در ازدواج فامیلی و چه غیر آن، انجام می‌شود. چرا که در غربالگری، همه بیماری‌هایی که در همه موارد، احتمال شکل‌گیری شان وجود دارد، بررسی می‌شود. به طور معمول اتفاقات مشکل ساز برای جنین، قبل از هفته ۱۸ بارداری بروز می‌کند و غربالگری‌ها باید در این بازه زمانی انجام شود. انجام غربالگری به تمام مادران در همه سنین توصیه می‌شود. غربالگری در سه مرحله سه ماهه اول - تا ۱۱ تا ۱۳ هفتگی، «سه ماهه دوم - ۱۵ تا ۱۷ هفتگی» و «سونوگرافی کامل (آئومالی اسکن)» انجام می‌گیرد. طی فرایند غربالگری، مشاور از طریق سوابقی که می‌پرسد، شجره نامه فرد تا سه نسل مشخص می‌کند. در مواردی مقاومت‌هایی برای ارائه اطلاعات وجود دارد که کار را سخت می‌کند اما باید بدانیم این اطلاعات محرمانه باقی می‌ماند و شجره نامه که کامل شد، تحلیل کامل به زوج‌ها ارائه می‌شود تا راهکارها و راه حل‌های لازم در مواقع ضروری، بررسی و اجرا شود.

جهش ژنتیکی چیست؟

ژن‌ها رمزهایی‌اند که به طور نمادین حاوی پیام‌هایی درباره بسیاری از صفات هستند. ژن‌های دست‌ها، هر لحظه پیام‌هایی مبنی بر ساخته شدن سلول‌های دست صادر می‌کنند و به همین نحو، ژن‌های بقیه اعضای بدن. هنگامی که یک سلول تقسیم می‌شود، همه اجزای سلول مادر در بلکه در تمام کشورها مسئله‌ای عادی دانستند. پس از گذشت ۲۰ روز از این حادثه، وضعیت پای فرزندم بدتر شد و تنها کاری که در بیمارستان برایش انجام دادند پانسمان سطحی و استفاده از پمادهای سوختگی بود. وقتی وضعیت فرزندم را برای چند پزشک توضیح دادم، آن‌ها اعلام کردند که آنژیوکت سرمی که برایش تزریق شده، داخل رگ نبوده و مواد سرم زیر پوست تزریق شده و این مسئله باعث از بین رفتن بافت پای کودک شده است. فعلا کادر بیمارستان قول داده اند اقدامات لازم را انجام دهند و مدام اعلام می کنند نگران هزینه‌های درمان نباشید ولی ما جدا از این که در حق نوزادمان ظلم شده به شدت ناراحت هستیم و انتظار داریم مسئولان پاسخگوی این وضعیت باشند.»

کدام يك از زیرشاخه‌های ژنتیک در زندگی ما کاربرد بیشتری دارد؟

به راحتی نمی‌شود گفت کدام یک از رشته‌های این علم در زندگی ما کاربرد بیشتری دارد، چرا که هر کدام در جایگاه خود از ارزش بالایی برخوردار است و همانند رشته‌های دیگر، جامعه بشری اگر نتواند در ابتدای راه، در نیمه راه یا بعد از آن، اصلاحات لازم را انجام دهد، مشکلاتی را تجربه خواهد کرد. ژنتیک می‌تواند به شیبه‌سازی و همانندسازی که به عقیده دانشمندان، تحول بزرگی در علم پزشکی ایجاد کرده اشاره کرد. تولید پلاستیک قابل تجزیه، تولید انرژی‌های تجدیدپذیر، اصلاح نباتات، محصولات تراریخته، استفاده از ژن درمانی برای درمان سرطان‌ها و... از جمله کاربردهای تأثیرگذار علم ژنتیک در زندگی ماست.

مشاوره قبل از ازدواج مهتر است یا مشاوره قبل و حین بارداری؟

غربالگری دوران بارداری تا حد زیادی مشکلات احتمالی جنین را مشخص می‌کند اما از آن مهم‌تر، مشاوره‌های قبل از ازدواج است که زوجین از خطرات احتمالی که ممکن است در زمان بارداری جنین را تهدید کند مطلع می‌شوند و این اطلاع کمک می‌کند به شکل برنامه‌ریزی شده برای بارداری اقدام کنند. در هر ازدواج ۳ تا ۴ درصد، احتمال اختلال ژنتیکی وجود دارد که در ازدواج‌های خوشاوندی به ۴ تا ۶ درصد می‌رسد (تقریباً ۲ برابر). در خانواده‌هایی که ازدواج‌های فامیلی در چندین نسل متوالی وجود دارد، به دلیل افزایش ضریب هم‌خونی افراد، احتمال اختلالات ژنتیکی بالاتر است.